

УДК 316.612

О. О. Маркозова, кандидат соціологічних наук, доцент

КРОС-КУЛЬТУРНА БАГАТОВИМІРНІСТЬ ФРЕЙМУ «УСПІШНА ОСОБИСТІТЬ»

Здійснено крос-культурний аналіз фрейму «успішна особистість». Показано, що залежно від типу фрейм-культури та її ядра, яким є орієнтація на індивідуальні або колективні цінності, в суспільстві формується індивідуалістична або колективістська ментальність людини, яка відображається у спрямованості на особисту самореалізацію та досягнення індивідуального успіху, або на досягнення колективного успіху та зобов'язання суспільної солідарності.

Ключові слова: крос-культурний аналіз, успіх, фрейми, ментальність, індивідуальний успіх, колективний успіх.

Актуальність проблеми. В умовах сучасних українських реалій актуальність аналізу впливу культури на розвиток суспільства полягає у тому, що в ситуації значної дестабілізації соціально-політичної системи культурні механізми, з одного боку, стають основними регуляторами діяльності людини, а з другого, навпаки, культурні відмінності можуть виступати фактором дестабілізації соціального простору. Сьогодні в Україні ми маємо таку ситуацію нестабільності, коли політичні та економічні механізми регуляції соціальних відносин є малоефективними. Тому актуальною постає проблема аналізу впливу культури на різні сфери життєдіяльності суспільства і людини, в тому числі – на формування практик успіху з метою пошуку шляхів, спроможних забезпечити стабільність і розвиток нашої держави.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Виходячи з того, що життєвий успіх — феномен складний і багатогранний, вивченню різних аспектів його сутності, проявів та шляхів досягнення присвячені праці багатьох учених [1–6]. Усі дослідники проблеми життєвого успіху людини визнають, що він детермінований як соціальним середовищем, так і якостями особистості, і фіксується у визнанні певних досягнень людини. Тобто, з одного боку, успіх завжди залежить від індивідуальної активності щодо досягнення поставленої мети, а з другого — від об'єктивних соціальних умов життєдіяльності людини. На нашу думку, досить впливовим і недостатньо вивченим фактором формування спрямованості людини на досягнення життєвого успіху є культура суспільства. У зв'язку з цим *метою* статті є крос-культурний аналіз фрейму «успішна особистість» з метою виявлення залежностей

формування уявлень про складові успіху та шляхи його досягнення від культурних контекстів соціального середовища.

Вклад основного матеріалу. Відповідно до поставленої мети, методом дослідження успіху особистості був обраний крос-культурний аналіз, розробці якого присвячені праці таких відомих учених, як Г. Трайандіс, Дж. Бері, Д. Мацумото [7–10]. Розкриваючи сутність цього методу, Дж. Бері вказує, що «зміст методу крос-культурного аналізу полягає, по-перше, у порівнянні двох або більшої кількості фактів різних культур, що істотно відрізняються; по-друге, у визначенні впливу культурних умов на поведінку людини; по-третє, у встановленні систематичної залежності між культурними та поведінковими змінними. Таким чином, завдання полягає у розумінні того, як дві системи на рівні групового та міжособистісного аналізу співвідносяться одна з іншою» [9, р. 5]. Виходячи з того, що об'єктивна сфера методології крос-культурного аналізу є досить широкою, очевидно, що її можна застосувати для пошуку відповіді на запитання: як розуміння сутності та шляхів досягнення успіху людини відрізняються залежно від впливу різних культур на свідомість і цінності особистості.

Основними категоріями крос-культурного аналізу є: культура, культурна одиниця, ядро культури. Що стосується поняття культури, то в методології крос-культурного аналізу перевага віддається визначенню, яке надає Г. Трайандіс. Він характеризує культуру як «створену людиною частину середовища свого проживання» і розглядає її у двох площинах: з одного боку, в матеріальному вимірі, а з другого — у суб'єктивному вираженні. Саме суб'єктивна сторона культури як «сукупність суб'єктивних відповідей на те, що створено людьми і що виступає у формі міфів, ролей, цінностей і відносин, становить сферу суб'єктивної культури» [7, р. 2]. Такий підхід до розуміння культури дозволяє розділити її матеріальні і духовні складові, а також зробити акцент на поведінкових проявах — «культурних паттернах», тобто на вивченні впливу культури на діяльність людини. Але водночас це визначення залишається досить широким і проблема полягає у пошуку таких узагальнюючих понять або характеристик, які дозволять чітко й однозначно виділити одну культуру з-поміж інших. Допомогти у цьому, на нашу думку, може визначення культури, запропоноване американським ученим Ф. Бокон: «Культура в широкому значенні — це те, через що ти стаєш чужаком, коли залишаєш свій дім. Культура включає у себе всі переконання і всі очікування, які висловлюють і демонструють люди. Коли ти у своїй групі, серед людей, з якими поділяєш спільну культуру, ти не вимушений обмірковувати й проектувати свої слова і вчинки, бо всі ви — і ти, і вони — бачите світ у принципі однаково, знаєте, чого очікувати один від одного. Проте, перебуваючи в чужому суспільстві, ти будеш зазнавати труднощів,

відчуття безпорадності й дезорієнтованості, що можна назвати культурним шоком» [11, с. 17–18].

У цій трактовці культура виступає як сукупність типових моделей поведінки людей, яка базується на усвідомленні існуючих цінностей, норм та розумінні «правильності» тих чи інших способів життєдіяльності, що історично склалися або цілеспрямовано сформовані в суспільстві та засвоєні людьми і які ми називатимемо фрейм-культурою, виділяючи її з-поміж інших не тільки матеріальних, але й духовних форм культури. Саме засвоєння фрейм-культури як типового взірця життєдіяльності, а не отримання громадянства чи включення в економічні відносини, дозволяє людині відчувати себе повноцінним членом соціуму. А з іншого боку, фрейм-культура, навіть у сучасному глобалізованому світі, є тим, що відрізняє і вирізняє одні нації і народи з-поміж інших: якщо поведінка якоїсь людини не відповідає типовим фреймам суспільства або соціальної спільності, вона сприймається як «неправильна» та навіть може здаватися іншим неадекватною. Тому, якщо ми бажаємо пізнати культуру інших народів, то насамперед потрібно аналізувати не її матеріальні та духовні цінності взагалі, які впливають на діяльність людини опосередковано, а найбільш типові, «еталонні» фрейми життєдіяльності, що є обов'язковими для представників певної культури і які безпосередньо реалізуються в практиках повсякденного життя. З урахуванням специфіки нашого дослідження — аналізу крос-культурної багатомірності успіху людини — застосування поняття фрейм-культури дозволяє здійснити комплексний порівняльний аналіз розуміння успіху особистості в різних культурах з точки зору: типових цінностей, що визначають цілі людей; типових взірців діяльності, спрямованої на досягнення успіху, а також типових оцінок результатів цієї діяльності. Важливість застосування до крос-культурних досліджень поняття фрейм-культури полягає і в тому, що фрейми як образи цінностей і способів життєдіяльності являють собою стійкі норми належного і, на відміну від загального поля культури, завжди орієнтовані на діяльність людини.

Фрейм-культура формується під впливом усього комплексу політичних, економічних, ідеологічних, історичних та інших факторів, створюючи та затверджуючи фрейми життєдіяльності, які виступають як суспільно необхідні вимоги, що висуваються до кожного індивіда. Формування фрейм-культури відбувається тому, що в пошуках шляхів та варіантів задоволення своїх потреб люди постійно опиняються в ситуації необхідності оцінки цінностей, цілей та засобів їх досягнення з точки зору добра чи зла, припустимого чи забороненого. Оцінювати ситуацію самостійно і щоразу заново практично неможливо. Тому залежно від рівня розвитку суспільства, поступово або цілеспрямовано спираючись на релігійні канони або полі-

тичні доктрини, створюються та затверджуються як загальнообов'язкові фрейми соціальних відносин, що містять не окремі та загальні оцінки, норми, цінності, а фрейми як цілісні ціннісні еталони сприйняття дійсності та поведінкових практик. Після того як фрейми засвоєні, вони реалізуються в повсякденному житті автоматично, але роль раціонального у цьому процесі все ж таки досить велика, оскільки кожна людина засвоює фрейм-культуру індивідуально, пропускаючи крізь свою свідомість.

Фрейм-культура кожного народу, з одного боку, перебуває у стані постійного руху, а з другого — характеризується відносною стабільністю. Тому кожній державі відповідає базова модель фрейм-культури, що формується навколо її ядра — такого компонента, що значною мірою детермінує всі інші складові та проявляється в унікальних, стійких фреймах життєдіяльності людей, формує своєрідність, менталітет її носія і на цій основі дозволяє виділити культуру в окрему культурну одиницю.

Поняття «культурна одиниця» введено у науковий обіг Р. Нароллом для позначення «людей, які, розмовляючи загальною рідною мовою, належать до однієї держави або до однієї контактної групи» [12, р. 248]. Існують й інші думки щодо масштабу і кордонів культурної одиниці, але практично всі вони як ядро культури називають її цінності. Такий підхід є правомірним, бо цінності дійсно є основою будь-якої культури. Але якщо говорити про цінності взагалі, то це буде характеристика культури, а не її ядра. Аналізуючи цю проблему, Г. Трайандіс включив до характеристики «культурної одиниці» три параметри: час, місце і мова: «Час, оскільки нас зазвичай цікавить конкретний історичний період; місце, оскільки ми зосереджені на міжособистісному контакті чи політичній організації; мова, оскільки ми фокусуємо нашу увагу на взаємному нерозумінні» [8, р. 2]. При цьому Трайандіс вважав, що аналізувати такі великі культурні одиниці, як, наприклад, народи, досить складно, оскільки вони самі складаються з культурних одиниць меншого порядку. Виходячи з цього більшість учених обмежують «культурну одиницю» насамперед мовою. Але Н. Безпам'ятних справедливо зазначає, що «такий підхід виправданий в умовах лінгвістичної гетерогенності суспільства, однак вбачається спірним у ситуації мовної гомогенізації, при якій продовжує існувати культурна варіативність. Наприклад, серби, хорвати і боснійці говорять однією мовою, проте не становлять єдиного народу і не можуть бути підведені під категорію «культурної одиниці»» [13, с. 15]. Тому визначення культурної одиниці та її ядра вимагає певного уточнення. Ми пропонуємо визначати ядро культури на основі такого критерію, як орієнтація на індивідуальні або колективні цінності, які у кінцевому підсумку детермінують усі інші відмінності у свідомості і ментальності людини, у тому числі: ставлення до людської особистості,

до світу, держави, соціальної солідарності та орієнтації щодо досягнення успіху.

У науковій літературі на сьогодні немає однозначного визначення індивідуалістичного або колективістського типу свідомості і поведінки людини. Ми дотримуватимемося визначення, яке дає американський вчений Д. Майєрс: «Індивідуалізм — концепція, що віддає пріоритет особистим цілям порівняно з цілями групи. При цьому самоідентифікація здійснюється на основі особистісних атрибуцій, а не за допомогою ототожнення себе з групою. Колективізм — концепція, що віддає пріоритет цілям тієї чи іншої групи (як правило, сім'ї або трудового колективу) порівняно з особистими цілями. Відповідно до цього відбувається самоідентифікація людини» [14, с. 249]. Розгляд індивідуалістичної і колективістської свідомості і поведінки людини дозволив ученим зробити висновок, що залежно від факторів культурного середовища можна виділити два відносно стійкі типи «Я-конструктів», що являють собою модель особистості, яка об'єднує в собі сукупність певних рис і ознак, що можуть бути виявлені і систематизовані в певному культурному контексті. Перший — індивідуалістичний, самостійний і незалежний тип — називають західним. Опозиційним йому виступає східний тип — колективістський та інтерзалежний.

Узявши як ядро культури індивідуалістичні або колективістські цінності людини, ми можемо проаналізувати дві найбільш впливові в сучасних умовах культурні суперсистеми: західну та східну з точки зору розуміння успіху людини та шляхів його досягнення. Виходячи із такого розуміння ядра культури культурною одиницею вважатимемо соціальну спільність, у якій люди однаково розуміють фрейм «успіх особистості», що складається із розуміння цілей, цінностей, шляхів та результатів досягнення особистості. Порівняння типових фреймів представників різних культур дасть можливість, з одного боку, розглянути феномен успіху в динаміці, тобто з точки зору механізмів виникнення та поширення фреймів-цінностей та фреймів-цілей, а з другого — дозволить знайти такі взірці розуміння успіху, які найбільшою мірою відповідають українській ментальності та максимально раціоналізують досягнення успіху в умовах сучасного глобалізованого світу.

Одним із найважливіших чинників розвитку культури і ментальності людини, орієнтованої на індивідуалістичні або колективістські цінності, було становлення світових релігій і масових ідеологій як цілісних філософсько-етичних систем, а також поділ їх по векторах, що визначали ставлення до людської особистості та ролі людини в системі світу. Так, християнство взагалі і протестантизм зокрема задають індивідуалістичний вектор діяльності людини, який спирається на вирішальну роль індивідуальної свідо-

мости особистості у її соціальних практиках, на здатність самотійно усвідомлювати цілісну картину світу і свою роль у ній, а отже, на досягнення індивідуального успіху. Водночас більшість східних релігій орієнтують людину на колективістські цінності й акцентують увагу на відсутності сенсу досягнення успіху в соціальному просторі, оскільки головна мета людини — це порятунок душі.

Що стосується західної культурної суперсистеми, то слід зазначити, що в історії європейської культури існувало декілька етапів змін ментальних характеристик людей, які детермінували уявлення про характер сил, що визначають устрій і долю світу, а також долю людини. На етапі раннього християнства у світогляді і світосприйнятті європейців панували уявлення про зумовленість усього, що відбувається у світі та житті людини, впливом сил, непідконтрольних їй. Але, починаючи з Нового часу, в процесі соціально-економічних змін роль релігії у формуванні фрейм-культури європейської спільноти знижується. На зміну релігійним світоглядним ідеям приходять раціонально обґрунтовані політичні концепції, що оформлюються в ідеології, які базуються на фреймах, призначених для світського життя, та проголошують самотійність і свободу індивіда в його діях та світогляді.

На відміну від Європи, Сполучені Штати відразу виникли як капіталістична держава з притаманними їй цінностями індивідуалізму, прагматизму та орієнтацією на досягнення індивідуального, більшою мірою матеріального успіху. Тому, незважаючи на різний шлях, який пройшли у своєму становленні американська та європейська фрейм-культури у ставленні до людської особистості і її ролі в системі світу, сьогодні їх об'єднує те, що західна культурна суперсистема ґрунтує своє бачення світу та порятунку на тому, що людина є його початком і творцем. Західна культурна традиція підкреслює активне ставлення людини до світу, до умов свого існування. Їй властиві особиста відповідальність за своє життя, рішучість у взаємовідносинах із зовнішнім світом та орієнтація на досягнення індивідуального успіху.

Водночас ментальність східної людини завжди включала високу оцінку духовних аспектів життя, що формують смиренність перед обставинами життєдіяльності. Тому східна культурна суперсистема базується на ідеї умовності індивідуальних форм соціального життя і віддає перевагу доктрині «не діяння», відчуженості від суспільства та заглибленню у свій внутрішній світ. Оскільки людина нічого не може змінити у цьому житті, їй залишається тільки вдосконалюватися духовно та вірити у майбутні переродження.

Аналіз впливу фрейм-культури на формування соціальних відносин, розуміння соціальної солідарності та взаємодії людини і держави свідчить,

що в умовах феодального ладу в Європі релігійна свідомість не створювала підґрунтя для самостійності людини, спрямованої на досягнення індивідуального успіху. Але починаючи з періоду буржуазних революцій соціальна активність громадян європейських країн зростає. Стверджується новий погляд на державу, який ґрунтується на впорядкованому на основі природного права об'єднанні індивідів у громаду, наділену верховною владою. У зв'язку з тим що соціальний статус людини почав визначатися не тільки фактом її народження, напрямом активності особистості стає досягнення індивідуального успіху, спрямованого на зміну свого соціального статусу, перш за все економічного та професійного. У Сполучених Штатах закони, соціальні традиції і фрейми успіху створювалися відразу на основі демократії і загальної рівності. Переселенці приїхали в нову країну з раціональною, ринково орієнтованою свідомістю, яка стала одним із найважливіших факторів формування соціальних відносин, а перетворення матеріальних благ в основну мету і критерій успіху людини призвело до однозначного співвіднесення соціального статусу й успіху з грошовим еквівалентом.

Для східної культури у соціальних відносинах домінуючою залишається орієнтація на безпосередні, міжособистісні, групові зв'язки і норми та розуміння справедливості як рівності, яке виникає на ґрунті релігійних уявлень про рівність перед Богом і цілком уживається із соціальною нерівністю людей. Так, в Індії найбільш поширеною релігією і сьогодні залишається індуїзм. Мета цього вчення — виправдати кастовий поділ, примирити людину з її соціальним та економічним становищем і сформувати фрейми не тільки неможливості, а й непотрібності щось змінювати у цьому житті. Крім того, така фрейм-культура знімає з держави та еліти суспільства всю відповідальність за соціальні проблеми і перекладає її на вищі сили та людину, яка начебто вела несправедливе життя в інших народженнях.

Важливим компонентом крос-культурного аналізу успіху людини є порівняння фреймів ставлення людини до праці. У Європі за багатовікову історію погляд на працю зазнав істотної еволюції. На першому етапі становлення європейської фрейм-культури ставлення християн до праці було неоднозначне: вона сприймається як прокляття за гріхопадіння людини, але водночас неробство завжди вважалося гріхом. Із розвитком капіталістичних відносин служіння Богові вже ототожнювалося не тільки з молитвами, але й з трудовою діяльністю, яка перетворюється на одну з головних чеснот і найкращий спосіб заслужити суспільне схвалення. Але ставлення європейців до праці, на відміну від громадян США, так і не стало фанатичним. Фрейм-культура суспільства постійно наголошує на тому, що в суспільстві рівних можливостей тільки наполеглива праця — гарантія досягнення успіху. Тому життя людини максимально зорієнтоване на те, щоб вона могла

продуктивно працювати, витрачаючи мінімум часу на все інше: сім'ю, друзів, відпочинок.

У східній культурі також існує ставлення до праці як до головної чесноти людини. Аналізуючи культуру японців, Є. Малінін доходить висновку: «“Праця — основа основ!” — це об'єктивно обумовлений життєвий принцип, що став рисою національного характеру японців. Він навіюється людині з колиски і супроводжує до кінця життя. Японці вважають, що ранок тільки тоді приносить щастя, коли існує можливість багато і наполегливо працювати» [2, с. 10]. Але, зважаючи на те, що самовіддана праця, спрямована на служіння громаді, не приносила самій людині реальних матеріальних прибутків, а також віра у вищі сили, відмова від особистого «Я» зробила східну людину фаталістом: вона швидше вірить в удачу, а не в успіх, який можна досягти через наполегливу працю.

Наступною складовою крос-культурного аналізу успіху людини є ставлення до грошей та матеріальних цінностей узагалі. Як пише М. Гофман, європейці завжди бачили в багатстві «не мету, а засіб, ключ до дверей, що ведуть у вищий світ, де обов'язковими були естетизм, культура почуттів, витончений розум, духовне багатство особистості. У європейських країнах мрія про багатство включалася в широкий спектр уявлень про повноцінне існування, була розчинена в загальній культурі суспільства» [3]. Тому у європейців сформувався адекватне ставлення до грошей — вони сприймаються як засіб для повноцінного життя людини. В США склалася інша ситуація, бо в країні індивідуального підприємництва досягнення багатства стало можливим для багатьох. Світосприйняття європейських переселенців швидко змінювалося на основі нової фрейм-культури і досягнення фінансового успіху перетворилося на основну життєву мету. Тому тільки наявність багатства у людини в США розглядається як успіх, а гроші виступають репресивним початком стосовно всіх інших сфер життя.

Для східних культур фрейм успіху особистості більшою мірою ототожнюється з духовним вдосконаленням, а не з досягненнями у зовнішньому світі. Тому бідність не сприймається як порок, бо не заважає людині бути багатого духовно. Східна людина розуміє матеріальний добробут тільки як один із засобів духовного розвитку, а за певних обставин узагалі готова відмовитися від матеріальних цінностей на користь духовного розвитку.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що розуміння фрейму «успішна особистість» значною мірою детермінується культурою конкретного суспільства. Фрейми східної культури привчають людину бути залежною від суспільства або від долі, орієнтуватися на цілі духовного самовдосконалення чи служіння громаді в процесі досягнення колективного успіху. Західна культура формує у людини фрейми самостій-

ного творця своєї долі з орієнтацією на досягнення індивідуального, більшою мірою матеріального успіху. При цьому, на нашу думку, слід розрізняти західну, суто індивідуалістичну ментальність, яка найбільш яскраво проявляється у США, і європейську, що поєднує в собі поміркований індивідуалізм і здоровий прагматизм, розглядаючи матеріальний добробут як засіб для повноцінного життя людини. Саме така фрейм-культура найбільшою мірою відповідає українській ментальності та максимально раціоналізує досягнення успіху в умовах сучасного глобалізованого світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко Л. Д. Зміст життєвого успіху: соціально-культурологічний контекст / Л. Д. Бевзенко // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2000. – № 1. – С. 34–51.
2. Малинин Е. Д. Філософія життєвого успіху : учеб. пособие / Е. Д. Малинин. – [2-е изд., доп.] – М. : Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та ; Воронеж : Изд-во НПО «МОДЭК», 2004. – 304 с.
3. Гофман М. Американские мифы. Цена Успеха [Електронний ресурс] / М. Гофман. – Режим доступу: http://world.lib.ru/g/gofman_m/priceofsuccess.shtml.
4. Маркозова О. О. Зміна уявлень людей про успіх як наслідок ідеологічних впливів постмодернізму / О. О. Маркозова // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2013. – № 5 (19). – С. 338–345.
5. Маркозова О. О. Фреймування уявлень людей про успіх інструментами засобів масової інформації / О. О. Маркозова // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2014. – № 1 (20). – С. 279–285.
6. Маркозова О. О. Механізм мотивації досягнення життєвого успіху людини / О. О. Маркозова // Вісн. Нац. ун-ту «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. А. П. Гетьман та ін. – Х. : Право, 2014. – № 2 (21). – С. 214–221.
7. Triandis H. C. The Analysis of Subjective Culture / H. C. Triandis. – New York : John Wiley, 1990. – 313 p.
8. Triandis H. C. Introduction to Handbook of Culture Psychology / H. C. Triandis. – Boston : Allyn and Bacon, 1980. – Vol. 1: Perspectives. – P. 1–28.
9. Berry J. W. Cross-Cultural Psychology: Research and Applications / J. W. Berry. – New York : Cambridge University Press, 2002. – 610 p.
10. Matsumoto D. The Handbook of Culture and Psychology / D. Matsumoto. – New York : Oxford University Press, 2001. – 458 p.
11. Ионин Л. Г. Социология культа / Л. Г. Ионин. – [4-е изд., перераб. и доп.] – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2004. – 427 с.
12. Naroll R. Handbook of Method in Culture Psychology / R. Naroll, R. Cohen. – New York : Natural History Press, 1970. – 532 p.

13. Беспамятных Н. Н. Методология кросс-культурного анализа: базовые концепты, направления и перспективы исследования / Н. Н. Беспамятных // Наука. Релігія. Суспільство. – 2008. – № 1. – С. 11–19.
14. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – СПб. : Питер, 2014. – 800 с.

КРОСС-КУЛЬТУРНАЯ МНОГОМЕРНОСТЬ ФРЕЙМА «УСПЕШНАЯ ЛИЧНОСТЬ»

Маркозова Е. А.

Осуществлен кросс-культурный анализ фрейма «успешная личность». Показано, что в зависимости от типа фрейм-культуры и ее ядра, которым является ориентация на индивидуальные или коллективные ценности, в обществе формируется индивидуалистическая или коллективистская ментальность человека, которая отражается в направленности на личную самореализацию и достижения индивидуального успеха или на достижение коллективного успеха и обязательства общественной солидарности.

Ключевые слова: *кросс-культурный анализ, успех, фреймы, ментальность, индивидуальный успех, коллективный успех.*

CROSS-CULTURAL MULTI-DIMENSIONAL FRAME «SUCCESSFUL PERSON»

Markozova E. A.

Done cross-cultural analysis frame «successful person». During the analysis, formulated a new category - frame culture, which includes a set of typical behaviors of people based on an understanding of existing values, norms and sense of «rightness» of certain ways of life that are historically or purposefully formed in society and learned people. Just mastering frame culture as typical models of life, not citizenship or inclusion in economic relations, allows a person to feel full member of society. On the other hand, frame-culture, even in today's globalize world, is what differentiates and distinguishes among nations and peoples among others: if the behavior of a person does not meet the typical frame of society or social community, it is seen as «wrong» and may even seem otherwise inappropriate. Therefore, if we want to know the culture of other nations, the first thing you need to analyze not its material and spiritual values in general that affect human activity indirectly, and the most common «reference» frames of life that are mandatory for members of a particular culture and directly implemented in the practices of everyday life. Given the specificity of our research — analysis of cross-cultural success multidimensional man - frame of the concept of culture allowed a comprehensive comparative analysis of the success of the individual in understanding different cultures in terms of: common values that people set goals; models of typical activities to be successful and model estimates the results of this activity. The importance of application to cross-cultural studies frame the concept of culture lies in the fact that the frames as images of values and ways of life, are

a proper and stable rules, as opposed to the general field of culture, has always focused on human activities.

Frame culture of each nation, on the one hand, is in a constant state of movement, on the other — is characterized by relative stability. Therefore, each state corresponds to the base frame model of culture that formed around its core — this component, which largely determines all other components and manifests itself in unique, sustainable livelihoods frames, shapes identity, the mentality of the media and on this basis can provide a culture separate cultural entity. In this frame the core of culture, in our opinion, is the focus on individual or collective values, which, in turn, creates a society individualistic or collectivist mentality of the person shown in the focus on personal fulfillment and achievement of personal success, or to achieve collective success and commitment to social solidarity.

It is proved that frames Eastern culture taught people to be dependent on society, or fate, focus on goals of spiritual self or community service in achieving collective success. Western culture in shaping human frames independent creator of their own destiny with a focus on individual achievement, more material success. We should distinguish between western purely individualistic mentality, which is most evident in the US and European, combining moderate individualism and healthy pragmatism, considering the material well-being as a means for full life. Just this frame culture is most relevant Ukrainian mentality and rationalizes the most success in today's globalize world.

Key words: *cross-cultural analysis, success, frames, mentality, individual success, collective success.*

УДК 316.61+323.2

Г. Г. Уджмаджурідзе, аспірант

МІСЦЕ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ У САМОІДЕНТИФІКАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ ОСОБИСТОСТІ

Стаття присвячена визначенню місця феномену політичної участі у самоідентифікаційному процесі становлення особистості. Розкривається зміст самоідентифікації з точки зору соціологічного підходу. Поняття «ідентифікація» описує процес набуття автентичності людини. «Ідентичність» виступає як усвідомлення суб'єктом належності до тієї чи іншої системи об'єктів. Аналізується зв'язок між феноменом політичної участі індивідів та політичною культурою суспільства. Визначено, що практика політичної участі засвоюється індивідами завдяки механізмам соціалізації.